

**МОРИН ТОЙРУУЛГЫН БООЦООТ УРАЛДААНЫ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫ
ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА**

(Г.Алтан-Оч (Ph.D), Б.Батцэцэг)

АГУУЛГА

ОРШИЛ

СУДАЛГААНЫ ДҮГНЭЛТ

СУДАЛГААНЫ ҮНДСЭН ХЭСЭГ

- Монгол
- БНСУ
- Макао
- Герман
- АНУ
- Франц

ОРШИЛ

Судалгааны захиалгын дагуу бооцоот морин уралдааны тухай Монгол Улсын эрх зүйн зохицуулалт болон бооцоот уралдаан, тэмцээн зохион байгуулахыг зөвшөөрдөг улс орнуудын туршлагын талаарх харьцуулсан судалгааны ажлыг гүйцэтгэв.

Бооцоот морин уралдаан нь олон улсын түвшинд Betting on Horse Racing буюу мөрийтэй тоглоомын нэгэн төрөлд хамаардаг. Ийм учраас энэ төрлийн бооцоог ихэнх улсад the gambling law, the betting law буюу мөрийтэй, бооцоот тоглоомын тухай хууль тогтоомжоор зохицуулдаг ажээ.

Судлагдсан байдал: Тус хүрээлэнд уг сэдвийг хамруулан “Казино байгуулах, ажиллуулахыг хориглох тухай Монгол Улсын эрх зүйн зохицуулалт болон казино, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрдөг гадаадын зарим орны туршлага” сэдэвт харьцуулсан судалгааг (СТ-14/212) Ц.Болормаа нар 2014 онд хийж гүйцэтгэжээ. Энэхүү судалгаанд казино, бооцоот уралдаан, тэмцээний газрыг байгуулахыг зөвшөөрдөг улс орнуудын эрх зүйн зохицуулалт, түүнчлэн казиногийн эдийн засаг, нийгэмд үзүүлэх нөлөөлөл, үр дагавар, казино, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаанаас олох жилийн орлого, эдийн засагт эзэлж буй хувь хэмжээ зэргийг судлажээ. Ингэхдээ АНУ, БНСУ, Макао, Сингапур улсуудын эрх зүйн ерөнхий зохицуулалт, түүнчлэн казиногийн эдийн засаг болон нийгмийн салбарт үзүүлэх эерэг, сөрөг үр нөлөө, нийгэмд үзүүлэх сөрөг үр дагавраас хамгаалах механизм зэрэг мэдээллийг хамруулсан аж.

СУДАЛГААНЫ ДҮГНЭЛТ

- Бооцоот морин уралдаан нь спортын бооцоот тоглоомын төрөлд багтана.
- Бооцоот морин уралдааны эрх зүйн орчныг мөрийтэй, бооцоот болон хонжворт тоглоомын тухай ерөнхий хууль бүрдүүлж байна.
- Бооцоот морин уралдаан зохион байгуулагч нь концессийн гэрээ болон тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр үйл ажиллагаа явуулдаг байна. Төрийн зохицуулах алба ажилладаг.
- Бооцоот уралдаан зохион байгуулагч нь концессийн эрхийн болон тусгай зөвшөөрлийн жилийн төлбөр төлдөг байна. Түүнээс гадна орлогын шимтгэлийн хэмжээ 10% (АНУ), 12-22% (Сингапур), 16.5% (Франц), 20% (БНСУ), 35-39% (Макао) тус тус байна.
- Бооцоонд оролцогч хувь хүний бооцооны татвар 5% (Герман), 7% (Сингапур), 11% (АНУ), 12% (Франц) тус тус байна.
- Бооцоот морин уралдаан нь мөнгө угаах гэмт хэрэгт ашиглагдах эрсдэлтэй байдаг байна.

СУДАЛГААНЫ ХЭСЭГ

Монгол

Манай улсын хувьд мөрийтэй тоглохыг хориглосон байдаг бөгөөд Зөрчлийн тухай хуулийн²⁹² 5.7 дугаар зүйл “Мөрийтэй тоглоом тоглох”-ийн 1 дэх хэсэгт “Олон нийтийн газар ашиг олох зорилгоор шоо, хөзөр, бусад эд зүйл ашиглан үр дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог мөрийтэй тоглоом тоглосон бол зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хэрэгсэл, хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно” гэж, Эрүүгийн хуулийн²⁹³ тусгай ангийн 20.17 дугаар зүйл “Мөрийтэй тоглоом зохион байгуулах”-ийн 1 дэх хэсэгт “Олон нийтийн газар, эсхүл мэдээллийн технологи ашиглан ашиг олох зорилгоор шоо, хөзөр, бусад эд зүйл ашиглан үр дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог мөрийтэй тоглоом зохион байгуулсан бол дөрвөн зуун тавин нэгжээс арван дөрвөн мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр зуун дөчин цагаас долоон зуун хорин цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.” гэж, мөн зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Үр дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог хуулиар хориглосон мөрийтэй тоглоомын газар байгуулсан, эсхүл ажиллуулсан бол таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.” гэж тус тус хуульчилсан байна.

Гэхдээ манай улсад ашиг хонжоо олох зорилгоор бооцоот морин уралдаан зохион байгуулахыг зөвшөөрсөн захиргааны хэм хэмжээ тогтоосон акт бий. Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2003 оны 155 дугаар тушаалын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа явуулах журам”²⁹⁴-ын 1.2.2-д бооцоот тоглоом гэдэгт тоглоомын үр дүн нь тоглогчийн мэдлэг, ур чадвараас хамаарах буюу урьдчилан тооцоолох магадлалтай боловч зөвхөн мэдлэг, ур чадвар байснаар ялагч болдоггүй, бооцоо тавин тоглодог, ашиг олох зорилгоор зохион байгуулах морин болон авто уралдаан, бөхийн таавар, билльярд, шагай харвах болон эдгээртэй төсөөтэй бусад тоглоомыг ойлгоно гэж заасан бөгөөд иргэн, хуулийн этгээд энэхүү үйл ажиллагааг гагцхүү тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхлэх эрх зүйн зохицуулалттай байна.

Улаанбаатар хотод 1950-60-аад оны үед морин тойруулга буюу ипподром ажиллаж, бооцоот морин уралдаан тогтмол явагддаг байжээ. Мөн Улаанбаатарын гудамжинд албан байгууллагууд лотто тоглуулан ажилтнууддаа зориулсан хуримтлал үүсгэхийг зөвшөөрдөг байсан байна.²⁹⁵

Тус хүрээлэнгийн судалгааг үндэслэн БНСУ, Сингапур, Макао гэсэн Зүүн Азийн тэргүүлэх зэргийн казино тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэгч улсуудын бооцоот тоглоомын төрөл, тухайн асуудлыг хариуцах төрийн эрх бүхий байгууллага болон татварын хэмжээ зэрэг мэдээллийг дараах хүснэгтэд харьцуулан үзүүлэв.

²⁹²www.Legalinfo.mn - Хуулийн нэгдсэн портал сайт

²⁹³www.Legalinfo.mn - Хуулийн нэгдсэн портал сайт

²⁹⁴www.Legalinfo.mn - Хуулийн нэгдсэн портал сайт

²⁹⁵“Казино байгуулах, ажиллуулахыг хориглох тухай Монгол улсын эрх зүйн зохицуулалт болон казино, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрдөг гадаадын зарим орны туршлага” СТ-14/212 (Харьцуулсан судалгаа), УИХТГ-ын судалгааны эмхэтгэл XVIII, 2014 он, 77-99 х.

**Хүснэгт. Бооцоот тоглоомын төрөл, оногдуулах татварын хэмжээ
(БНСУ, Сингапур, Макао)**

Улс	Бооцоот тоглоомын асуудал эрхлэх эрх бүхий байгууллага	Бооцоот тоглоомын төрөл	Татвар
1.Бүгд Найрамдах Солонгос Улс Эх Сурвалж: http://gaming.unlv.edu/abstract/south_korea HYPERLINK "http://gaming.unlv.edu/abstract/south_korea.html" a.html	Үндэсний Бооцоот Тоглоомыг Хянах Хороо-National Gambling Control Commission	-казино -хонжворт сугалаа, -морин болон дугуйн уралдаан, (авто уралдаан зэрэгт спортын уралдаан тэмцээний бооцоо орно)	Татварын бодит хувь хэмжээ /Effective tax rate/ 20%.
2. Бүгд Найрамдах Сингапур Улс Эх Сурвалж: http://gaming.unlv.edu/abstract/singapore.html	Казиногийн Зохицуулах Газар-Casino Regulatory Authority	-хонжворт сугалаа (үүнд хөл бөмбөг болон авто уралдаан зэрэгт спортын уралдаан тэмцээний бооцоо орно) -казино	Татварын бодит хувь хэмжээ 12-22%. Татварын хоёр шатлалтай: Бооцоот тоглоомоос олох нийт орлого /Gross Gaming Revenue-GGR/-ын татвар хэмжээ: премиум үйлчлүүлэгчээс*сарын 5%, бусад үйлчлүүлэгчээс сарын 15%; (Казиногийн хяналтын тухай хууль, 33A Бүлэг 146 дугаар зүйл.) Мөн түүнчлэн бүх төрлийн бооцоот тоглоомоос олсон орлогод 7% бараа, ажил, үйлчилгээний татвар ногдуулна.
3. Макао Эх Сурвалж: http://gaming.unlv.edu/abstract/macau.html	Бооцоот Тоглоомыг Хянах болон Зохицуулах Товчоо-Gaming Inspection and Coordination Bureau	-казино -pari-mutuel /тотализатор/ -хонжворт сугалаа -спортын уралдаан тэмцээний бооцоо	Татварын бодит хувь хэмжээ 38-39%. GGR-ын татвар: 35% (1.6%-ийг Макао Санд, 1.4% (SJM)**-д эсхүл 2.4%-ийг (бусад) дэд бүтэц/аялал жуулчлал/ нийгмийн халамжийн санд тус тус төвлөрүүлнэ.)

БНСУ

Бооцоот тоглоомыг зарчмын хувьд хориглосон хэдий ч хязгаарлагдмал (аялал, жуулчлалыг нэмэгдүүлэх г.м.) хүрээнд тусгай хууль батлан бооцоот тоглоомын зарим хэлбэрийг хүлээн зөвшөөрсний дотор морин уралдаан багтсан байна. Бооцоот морин уралдааны асуудлыг Хүнс, хөдөө болон ойн аж ахуйн яам хариуцдаг аж.

МАКАО

Макаод мөрийтэй тоглоомын эрх зүйн орчныг хэд хэдэн тусгай хуулиуд бүрдүүлэх ба гол хууль нь Мөрийтэй тоглоомын ерөнхий хууль юм. Морин уралдааны

монополия концесс эзэмшигчийн жилийн төлбөр 15 сая MOP (2005-2015 он хүртэл), татварын хэмжээ нийт тоглоомын орлогын 25% байдаг аж. Харин казино, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь ААН-ийн орлогын албан татвар төлдөггүй байна.

ГЕРМАН

Хатирч (Trab) морин тойруулгын замын урт 1000 м орчим байдаг бол хурдан (Galopp) мориных 1800-2900 м байдаг.²⁹⁶

Бооцоот морин уралдааны эрх зүйн орчныг Уралдааны бооцоо болон лоттоны тухай хуулиар зохицуулдаг бөгөөд энэ нь нэг төрлийн татварын хууль аж.

2017 оны байдлаар, Германд энэ төрлийн үйл ажиллагаанаас 1,837 тэрбум еврогийн татварын орлого бүрдүүлжээ. Бүх төрлийн бооцоот спортын уралдаан, тэмцээний (морин уралдаан үүнд багтана) бооцооны татвар²⁹⁷ 5% байдаг аж. Спорт бооцооны татварын орлого²⁹⁸ 2015 оны байдлаар 554 сая евро байсан байна.

Макро эдийн засгийн ач холбогдол. Морин уралдааны бооцооны системийг ашиглан мөнгө угаах эрсдэл бий. Учир нь бооцоонд тавих мөнгөний эх үүсвэр тодорхойгүй байдаг. Морин уралдааны бооцооны нийт эргэлтийн хэмжээ Германд харьцангуй бага учраас энэ нь асуудал болдоггүй аж.

АНУ

АНУ-ын хувьд Калифорни, Нью-Йорк, Кентакки, Флорида, Мэрилэнд, Иллинойс зэрэг мужууд хамгийн том морин тойруулгатай бөгөөд хурдан морины уралдаанд бооцоо тавих хэлбэр нь муж улс бүрд харилцан адилгүй байжээ. 19-р зууны сүүлчээр АНУ-д 300 гаруй морин тойруулга үйл ажиллагаа явуулж байсан боловч 20-р зууны эхээр мөрийтэй тоглоом эсэргүүцэгчдийн нөлөөгөөр бооцоот морин уралдааныг ихэнх мужид хориглох болсон байна. Харин 1908 онд “Parimutuel”²⁹⁹ бооцоог нэвтрүүлснээр АНУ-д бооцоот морин уралдааны салбарыг цэцэглэн хөгжүүлсэн гэж үздэг бөгөөд энэхүү бооцооны систем нь өнөөг хүртэл тус улсын 32 мужад хууль ёсны дагуу явагдаж байгаа юм.

Эрх зүйн орчин:

АНУ-д одоогоор спортын бооцоотой холбоотой харилцааг холбооны дараах суурь хуулиар нэгдмэл байдлаар зохицуулж байна.³⁰⁰ Үүнд: АНУ-д тодорхой төрлийн мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагааг хориглох тухай 1961 оны хууль (The Federal Wire Act³⁰¹), Мэргэжлийн болон сонирхогчдын спортыг хамгаалах тухай 1992 оны хууль, Хууль бус интернэт мөрийтэй тоглоомыг хориглох тухай 2006 оны хууль (The Unlawful Internet Gambling Enforcement Act of 2006), Муж улс хоорондын морин уралдааны тухай 1978 оны хууль (Interstate Horseracing

²⁹⁶Морин уралдаан-Pferderennen (Pferderennsport)-репманаар <https://de.wikipedia.org/wiki/Pferderennen>

²⁹⁷sportarten/pferdewetten/#bei-welchem-buchmacher-kann-ich-in-deutschland-pferdewetten-online-spielen

²⁹⁸Уралдааны бооцоо боло лоттоны хууль-Rennwett- und Lotteriegesezt-репманаар https://de.wikipedia.org/wiki/Rennwett-_und_Lotteriegesezt

²⁹⁹“Parimutuel betting” гэдэг нь тодорхой төрлийн бүх бооцоог хамтад нь байршуулах бөгөөд татвар болон house-take буюу зохион байгуулалтын зардлыг хасаж тооцооны дараах бүх мөнгийг хонжворын мөрийд хувь тэнцүүлэн олгох систем юм.

³⁰⁰Betting Laws In The USA - United States Federal Gambling Laws (bettingusa.com)

³⁰¹https://en.wikipedia.org/wiki/Federal_Wire_Act

Act of 1978)³⁰², Хууль бус мөрийтэй тоглоомыг хориглох тухай 1970 оны хууль (Illegal Gambling Business Act of 1970)³⁰³ -аар тус тус зохицуулж байна. Конгресс уралдааны морьдын эмийн эмчилгээний хяналт, допингийн эсрэг бодлого, морин уралдааны аюулгүй байдалтай холбоотой харилцааг зохицуулах зорилгоор 2020 оны 12 дугаар сард Морин уралдааны шударга болон аюулгүй байдлын тухай хууль (Horse racing Integrity and Safety Act)-ийг баталжээ. Уг хуулийн дагуу уралдааны морьдын хэрэглэж буй эм бэлдмэл, допингийн асуудлаар хяналт тавьдаг, морин тойруулгын аюулгүй байдлын наад захын стандартыг нэгдсэн журмаар хангуулдаг Удирдах газрыг байгуулсан байна.

Муж улс хоорондын морин уралдааны тухай хууль:

- Муж улсууд дотооддоо зохион байгуулах хууль ёсны мөрийтэй тоглоомын хэлбэрийг тодорхойлох үндсэн үүрэгтэй;
- Холбооны засгийн газар нь муж улсууд бие биенийхээ мөрийтэй тоглоомын бодлогод хөндлөнгөөс оролцохоос урьдчилан сэргийлэх, мөн нийт үндэстний ашиг сонирхлыг хамгаалах үйл ажиллагаа явуулах;
- Муж улс хооронд уралдааны морьдыг зөөвөрлөх хязгаарлагдмал бүсэд муж улс хоорондын хамтын ажиллагааг үргэлжлүүлэн хангахын тулд Холбооны үйл ажиллагаа шаардлагатай байгааг зохицуулах зорилготой байна.

Хууль бус мөрийтэй тоглоомыг хориглох тухай хууль:

Үндэстэн дамнасан Зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй тэмцэх тухай хуулийн хүрээнд 1970 онд батлагдан гарсан байна. Өнгөрсөн хугацаанд зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй үр дүнтэй тэмцэхийн тулд сахиулагчийг чадавхжуулахын зэрэгцээ хууль зүйн арга замыг сайжруулуухад нэгэн зэрэг анхаарч ирсэн байна.

Хууль бус мөрийтэй тоглоомыг хориглох тухай хуулийн гол зорилго нь мөрийтэй тоглоомын бизнесийг зохион байгуулалтах, хянаттай байлгахад оршино. Энэхүү хориглолт нь муж улсын хуулиар зохицуулагдах зөрчил байдаг бөгөөд тав ба түүнээс дээш хүмүүсийг оролцуулсан, санхүү, зохион байгуулалт, зорилго чиглэлээ нэгтгэсэн бизнесийг хамааруулдаг.

Хууль бус интернэт мөрийтэй тоглоомыг хориглох тухай 2006 оны хууль:

АНУ-ын хувьд морин уралдааны бооцоог цахим буюу интернэт хэлбэрээр зохион байгуулах нь түгээмэл болсон тул 2006 оны 10 дугаар сард тус улсын Ерөнхийлөгчийн саналаар Хууль бус интернэт мөрийтэй тоглоомыг хориглох тухай хуулийг баталжээ. Энэ хууль нь цахим орчин дахь бооцоог хянах, хориглох төрлийг тодорхойлох зорилготой. Тус хуулиар цахим орчинд бооцоо тавихыг гэмт хэрэгт тооцоогүй боловч гадаад улсаас зохион байгуулж буй хууль бус интернэт бооцооны санхүүжилт, хүмүүсийн оролцоог хянадаг.

Хууль бус интернэт мөрийтэй тоглоомыг хориглох тухай хуулиар товчхондоо интернэт орчинд хууль бус бооцоо тавихаас урьдчилан сэргийлэхээс гадна аж ахуйн нэгжүүд мэдсээр байж санхүүгийн гүйлгээг нь хийсэн бол хууль бус болно.

³⁰²<https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/4547/text>

³⁰³<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1955>

Энэхүү хуулийн хүрээнд хууль бус цахим бооцоог үр дүнтэй таслан зогсоох үйл ажиллагаа хязгаарлагдмал явагдаж байгаа боловч мөнгөн хуримтлал бий болгох нийтлэг арга замыг үр нөлөөтэй тасалдуулж чадсан байна.

Мөрийтэй тоглоом ба татвар:

Холбооны хуулиар мөрийтэй тоглоомоос 600-аас дээш долларын хонжвор хожсон бол Дотоодын орлогын алба (Internal Revenue Service)-д мэдэгдэж, 5,000-аас дээш долларын хонжворынхоо 25 хувийг татварт суутгуулах үүрэгтэй. Жишээ нь, хэн нэгэн jackpot хожиж, 389 сая долларын нэг удаагийн хонжвортой болвол, 97.25 сая долларыг Дотоодын орлогын албанд тушаана.

Ихэнх муж улсад мөрийтэй тоглоомын хонжворт мужийн орлогын албан татвар ногдуулдаг бол суутган тооцох татварын хэмжээ нь харилцан адилгүй байх боловч Калифорния, Делавэр, Пенсильвани зэрэг орлогын албан татваргүй муж ч бас байдаг.

Пари-Мутюл бооцоо:

“Пари-Мүтүл бооцоо” буюу “Parimutuel betting” гэдэг нь тодорхой төрлийн бооцоог бүхэлд нь нэг байршуулах бөгөөд татвар болон house-take буюу зохион байгуулалтын зардлыг хасаж тооцсоны дараах бүх мөнгийг хонжворын мөрийд хувь тэнцүүлэн олгох систем юм. Одоо АНУ-д морин уралдааны бооцоо бүхэлдээ энэ системээр явж байгаа бөгөөд морин тойруулга буюу бооцоо цуглуулагч нь бооцооны нийт үнийн дүнгийн 10 хувийн шимтгэлийг house-take буюу зохион байгуулалтын зардалд тооцож авдаг. Харин татварын хэмжээ нь нийт пари-мутюл бооцоо тус бүрийн 11% байдаг. Жишээлбэл, 2.00 долларын бооцооны татвар нь 22 цент байна.

Бүртгэлийн гэрчилгээ:

Пари-мүтүл бооцооны системийг ажиллуулах, явуулах, удирдах хүсэлтэй, эсвэл пари-мүтүл системийн агентлагаар дамжуулан бооцоо авахыг хүссэн хэн боловч хуулийн дагуу хүчин төгөлдөр бүртгэлийн гэрчилгээ авах ёстой. Бүртгэлийн гэрчилгээ эзэмшигчийн хаяг, холбоо барих хүмүүс, албан тушаалтанд гарсан өөрчлөлтийн талаар Татварын хэлтэст заавал мэдэгдэх ёстой. Гэрчилгээг нэг хүнээс нөгөөд шилжүүлэх боломжгүй.

ФРАНЦ

Францын бооцоот морин уралдааны салбар нь дэлхийд томоохонд тооцогдох бөгөөд Европын хамгийн баян морин тойруулгатай. Японы дараа дэлхийн хамгийн баян ширэгт зүлгэн дээрх уралдаан болох Лонгчампын морин тойруулгад зохиогдсон алдарт “Prix de l'Arc de Triomphe” тэмцээн нь 4 сая евро (ойролцоогоор 5,2 сая ам.доллар)-ийн шагналын сантай. Францын бооцоот морин уралдааны удирдах байгууллага нь Франц Галоп³⁰⁴ юм.

Эрх зүйн орчин:

Франц Улсад мөрийтэй тоглоом, бооцооны үйл ажиллагааг Иргэний хууль (Civil Code)³⁰⁵, Дотоодын аюулгүй байдлын тухай хууль (Homeland Security

³⁰⁴https://en.wikipedia.org/wiki/France_Galop

³⁰⁵https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006436117/1804-02-17

Code)³⁰⁶, Онлайн тоглоомын тухай (Gambling law France)³⁰⁷ хуулиар зохицуулдаг. Казиногийн мөрийтэй тоглоом, спортын бооцоо, морин уралдааны бооцоо, мөн сугалааг Дотоод хэргийн яам болон Сангийн яам хянаж, зохицуулдаг. 2010 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдрийн 2010-476 тоот мөрийтэй тоглоом, онлайн мөрийтэй тоглоомын өрсөлдөөн, салбарын зохицуулалтыг нэвтрүүлэх тухай хуулийг Францын мөрийтэй тоглоомын тухай хууль³⁰⁸ гэсэн нэртэй батлан гаргасан байна.

Зохицуулалтын үндсэн салбар болох яамдаас гадна мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаанд хяналт тавих тусгай комисс болох үндсэн хоёр байгууллага байдаг. PMU (Pari Mutuel Urbain) ба FDJ (Franzaise des Jeux). PMU нь морины уралдааны үйл ажиллагааг эрхэлдэг бөгөөд FDJ нь бооцоот тоглоом, сугалааг хариуцдаг бөгөөд төрийн мэдэлд байдаг. Харин 2019 оноос энэ хоёр байгууллагыг нэгтгэн Хяналтын шинэ байгууллага болох Үндэсний мөрийтэй тоглоомын газар NGA³⁰⁹ (National Gaming Authority) -ийг байгуулсан байна.

Үндэсний мөрийтэй тоглоомын газрын (NGA) хяналтын байгууллага нь Ерөнхийлөгчийн зарлигаар 6 жилийн хугацаатайгаар байгуулагддаг бөгөөд 9 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй удирдах зөвлөлтэй ажил үүргээ УИХ-д тайлагнадаг байна. Тус байгууллага нь Европын болон олон улсын байгууллагуудтай нягт уялдаатай ажилладаг.

Эрх, үүрэг:

- онлайн операторууд лиценз олгох хууль дүрмийг дагаж мөрдүүлэх;
- тоглогчийг хамгаалах, донтолттой тэмцэх;
- мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагааны аюулгүй байдал, үйл ажиллагааны шударга ил тод байдлыг хангах;
- хууль бус сайтуудтай тэмцэх;
- залилан мэхлэх, мөнгө угаахтай тэмцэх.

Бүртгэлийн гэрчилгээ:

Дотоод хэргийн болон Сангийн яамны хэд хэдэн хорооноос мөрийтэй тоглоомын тодорхой үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлыг зохицуулах онцгой эрх мэдэлтэй байдаг. Дотоод хэргийн яам мөрийтэй тоглоомын лицензийг олгодог бол Үндэсний мөрийтэй тоглоомын газрын хяналтын байгууллага (NGA) нь цахим мөрийтэй тоглоомын лицензийг олгодог.

Мөнгө угаахтай тэмцэх тухай хууль тогтоомжийн дагуу мөрийтэй тоглоомын операторууд нь сэжигтэй үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг Мөнгө угаах гэмт хэрэгтэй тэмцэх газар (TRACFIN)-т мэдээлэх үүрэг бүхий төлөөлөгчийг томилон ажиллуулж, дотоод хяналтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үүрэгтэй. Хэрэв энэхүү үүргээ хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд тусгай зөвшөөрлийг нь хүчингүй болгох үндэслэл болно.

Татвар:

Мөрийтэй тоглоомын хувьд бооцоот тоглоомын үйл ажиллагааны төрлөөс хамааран өөр өөр татвар ногдуулдаг. Татварыг бооцоо, эсвэл мөрийтэй тоглоомын нийт орлого дээр үндэслэдэг.

³⁰⁶<https://thelawreviews.co.uk/title/the-gambling-law-review/france>

³⁰⁷<https://www.gamblingsites.org/laws/france/>

³⁰⁸<https://thelawreviews.co.uk/title/the-gambling-law-review/france>

³⁰⁹<https://anj.fr/english>

Мөрийтэй тоглоомын операторуудад ногдуулах татвар

Татварын олон янзын хэлбэр, шимтгэлийг FDJ-ийн зарж борлуулдаг сугалааны тасалбар дээр ногдуулдаг бөгөөд энэ нь тэдний зардлын 25 орчим хувийг эзэлдэг. Мөрийтэй тоглоомын нийт орлогын хэмжээнээс хамаарч татвар нь өөр өөр байдаг. Тоглогч 1,500 еврогоос дээш хэмжээний ашиг олсон тохиолдолд 12 хувийн татвар ногдуулдаг.

Спортын бооцооны операторуудад ногдуулах татвар

Тоглогчдын хийсэн бооцооны зөрүү, тоглогчдын ашиг зэргээс үүссэн бодит эргэлтэд үндэслэн татвар ногдуулдаг. Харин морины бооцоот операторууд болон онлайн покерын операторуудын татвар ногдуулалт нь бооцооны нийт дүнгээс хамаарна. Мөн гадаадаас ирсэн Францын морин уралдааны арга хэмжээнд мөрий тавьсан дүнгээс Францын компаниудын олсон шимтгэлд тодорхой татвар ногдуулдаг.

Спортын бооцооны оператор бүр үндэсний болон орон нутгийн түвшинд ногдуулдаг төрөл бүрийн татвараас гадна тухайн холбооноос нь операторын төлөх "бооцооны эрх"-ийн зардлыг тодорхой зааж өгсний үндсэн дээр гэрээ байгуулсан байх ёстой. Спортын бооцоо тавьсан бүх бооцоонд 8.5%, онлайн казинод 33% корпорацийн татвар, покер тогоондоо 2%, морин уралдааны бооцоонд 8% нэмэлт татвар төлөх ёстой байна.

Бооцоот болон мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагааг зохион байгуулахтай холбоотой үйл ажиллагааны орлого нь НӨАТ-аас чөлөөлөгдөнө (Татварын тухай хуулийн 261 дүгээр зүйл) харин ашиг орлогоос НӨАТ-ын 20%-ийг төлөх ёстой. Орлогын татварыг тоглогчдод хожсон мөнгөө төлсний дараа үлдэх дүнгээр тодорхойлдог байжээ. (ашиг=үйл_ажиллагааны_орлого-татвар-тоглогчдод_олгосон_хожил). Харин 2020 оны 1 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдөж байгаа татварын хуулийн нэмэлт өөрчлөлтөөр спортын бооцоо, сугалаа тоглоомын татварыг тоглогчдын мөрий дээр суурилахаа больж, харин тоглолтын нийт орлого (операторуудын бодит эргэлт) дээр үндэслэн татварын хэмжээг тогтоохоор болсон байна.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

- “Казино байгуулах, ажиллуулахыг хориглох тухай Монгол улсын эрх зүйн зохицуулалт болон казино, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрдөг гадаадын зарим орны туршлага” СТ-14/212 (Харьцуулсан судалгаа), УИХТГ-ын судалгааны эмхэтгэл XVIII, 2014 он, 77-99 х.
- Морин уралдаан-Pferderennen (Pferderennsport)-репманаар <https://de.wikipedia.org/wiki/Pferderennen>
- Морины бооцоо- Pferdewetten-репманаар <https://www.liga-zwei.de/sportwetten/sportarten/pferdewetten/#bei-welchem-buchmacher-kann-ich-in-deutschland-pferdewetten-online-spielen>
- Уралдааны бооцоо боло лоттоны хууль-Rennwett- und Lotteriegesezt-репманаар https://de.wikipedia.org/wiki/Rennwett-_und_Lotteriegesezt
- “Parimutuel betting” гэдэг нь тодорхой төрлийн бүх бооцоог хамтад нь байршуулах бөгөөд татвар болон house-take буюу зохион байгуулалтын зардлыг хасаж тооцсоны дараах бүх мөнгийг хонжворын мөрийд хувь тэнцүүлэн олгох систем юм.
- Betting Laws In The USA - United States Federal Gambling Laws (bettingusa.com)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Federal_Wire_Act
- <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/4547/text>
- <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1955>
- https://en.wikipedia.org/wiki/France_Galop
- https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006436117/1804-02-17
- <https://thelawreviews.co.uk/title/the-gambling-law-review/france>
- <https://www.gamblingsites.org/laws/france/>
- <https://thelawreviews.co.uk/title/the-gambling-law-review/france>
- <https://anj.fr/english>
- www.Legalinfo.mn - Хуулийн нэгдсэн портал сайт